

Viatgem al futur de l'ESS: quin paper hem jugat per assolir la transició ecosocial?

Divendres 7 de febrer de 2025 de 9:45h a 11:15h al Bloc4BCN

Persones ponents:

- Gaia D'Elia, Coordinadora a BATEC - Pol cooperatiu per la transició energètica
- Mariona Soler, Tècnica d'Economies Comunitàries i de la xarxa d'Espais Comunitaris a la Xarxa d'Economia Solidària de Catalunya
- Mònica Colomer i Valero, Responsable de coordinació de projectes a La Confederació empresarial del Tercer Sector Social de Catalunya

Moderació a càrrec de Ruben Suriñach Padilla, Coordinador d'EcoHub

1. Idees clau de les intervencions de les persones ponents i del públic

Introducció:

El moderador, Rubèn Suriñach, fa una introducció sobre una visió de futur al 2050. S'explica que és important pensar en el futur des del punt de vista estratègic. Tenir en compte la importància de confrontar l'hegemonia del pensament distòpic i el clima derrotista col·lectivament. La crisi de 2008 desmunta l'utopia del neoliberalisme. Això genera un efecte psicosocial que es diu la cancel·lació del futur. Aquesta visió pessimista del futur fa que la gent deixi de pensar en el futur. Fins i tot en el sector cultural veiem l'èxit de les històries distòpiques (tenen un element de crítica amb el present però ens deixen una visió, un efecte de supervivència individualista). Aquest pessimisme del futur fa que pensem que el present no està tan malament i això porta a un pensament conservador. És important pensar en el futur per trencar aquest bloqueig en el pensament de futur. "Com més negativa es la transformació del futur més ens genera frustració i ens bloqueja. Les històries ens fan més forts o alimenten en la nostra impotència"

El mateix Fòrum de Davos ja diu que els principals riscos de cara a l'economia del futur tenen a veure amb l'anomenat realisme ecològic.

El moderador i les quatre ponents llegeixen una carta hipotètica provinent des del futur. En aquesta es manifesta la realitat mediambiental del 2050 i les coses que s'han fet bé i que s'han fet malament. La carta és optimista i presenta un futur encoratjador. Posa també en valor l'ESS i la seva capacitat de transformació.

Es recomana el llibre el Ministeri del Futur, de Kim Stanley Robinson.

Mònica Colomer de La Confederació llegeix la seva carta des del 2050. Una carta optimista i, alhora, motivadora. Creu que els grans reptes són:

- La manca de temps fa que es prenguin decisions inútils i poc productives. Cal millor planificació i visió a llarg termini i, per fer això, ens cal calma i temps.
- La manca de xarxa i l'individualisme. Creu que les possibles solucions anirien en la línia de potenciar la col·laboració i lluitar contra la resistència al canvi ja que molta gent es resisteix a fer les coses d'una altra manera.
- L'eco-ansietat i la manca d'un relat esperançador. Això genera desmotivació i acció. Cal crear models motivadors.

Es proposen els següents punts de solució:

- Teixir aliances.
- Fer més incidència política de l'ESS.
- Aconseguir més i millor finançament.
- Crear un relat optimista i motivador.

Gaia d'Èlia, de Batec, destaca que les tres cartes del futur i idees de com veuen el 2050 estan molt alineades. Posa, com a exemple, el punt de vista optimista de totes les ponents. Considera que eines i entitats com la Federació de Cooperatives de Catalunya i el cooperativisme de Catalunya en el sector energètic son imprescindibles per combatre l'oligopoli. Creu que el cooperativisme parla sovint de la transició ecosocial com una eina per canviar la societat i l'economia. També diu que és molt difícil fer evident que la transició ecosocial necessita de molts sabers i moltíssima participació, a més de transversalitat (el sector energètic és un sector molt masculinitzat). S'imagina una Catalunya al 2050 organitzada des de la base i els territoris capaç d'autoabastir-se de manera comunitària i sostenible ja sigui des del punt de vista energètic com de mobilitat o altres sectors.

Mariona Soler de La XES, llegeix la seva carta des de 2050. Destaca la capacitat del teixit associatiu per transformar i millorar la societat. Comenta que falta l'impuls del teixit veïnal per no deixar a ningú enrere: les que pensen com nosaltres i les que no. Cal també crear espais de trobada (siguin ocupats o no). Tot el que vagi en contra de les ocupacions i els desnonaments va en contra de l'organització comunitària. Fa falta crear dics de contenció contra discursos xenòfobs, racistes, homòfobs, etc. Cal més infraestructura preventiva contra les crisis econòmiques, naturals, sanitàries i de valors democràtics.

Es recullen les següents intervencions del públic:

- Es comenta que l'associacionisme ha sigut capaç de donar resposta en moments de crisi. Es destaca la crisi de la Dana de València i es recorda que fa anys es parlava de l'associacionisme caduc. Però la realitat i el pas del temps han demostrat que aquest terme és fals i irreal. L'associacionisme no és caduc ni inútil, més aviat el contrari.
- Es posa en valor l'optimisme de la sessió i es destaca com ens imaginem, a dia d'avui, abans la fi del món que la fi del capitalisme. Es destaca també que la transició ecosocial es farà treballant menys i millor, des d'un punt de vista multicultural i tenint en compte el sud global.
- Es comenta que arribar al 2050 amb un futur millor que el present serà possible si sabem comunicar una visió diferent del món. L'extrema dreta és molt bona comunicant el seu discurs i seduint sobretot a la gent jove. Cal atraure les persones joves i fer-los veure que un món millor és possible.
- Es destaca que no ens podem permetre no discutir cap a on posem la nostra energia. Podem posar l'energia en coses valuoses com a societat i no en punts que només generen beneficis a alguns (p.e. servidors de XXSS; indústria petrolera, etc.)
- Es comparteix la por a que, des de l'ESS, caiguem en maximalismes que ens facin confondre el nostre propòsit. És a dir, no tenir la capacitat de fer el càlcul realista i només caure en aconseguir l'objectiu ideal.
- Es recalca que si totes les decisions es prenen des del punt de vista polític, el tercer sector s'ha d'involucrar en política. Ja sigui en format lobby o directament. El sector pot apretar per a que als programes dels partits polítics incorporin mesures que afavoreixin el tercer sector i l'ESS.

2. Conclusions i properes passes

El relat sobre la transició ecosocial és i ha sigut, durant molt anys, profundament catastrofista. Aquesta distopia plantejada durant dècades ha comportat una falta d'ambició, esperança i afany de canviar la societat i els seus hàbits de consum, especialment pel que fa a l'àmbit energètic. Si sumem, alhora, el creixement de l'individualisme en les societats occidentals, veiem com les generacions, sobretot de joves, abracen idees conservadores fent surgir propostes d'extrema dreta.

La sessió posa èmfasi en la necessitat de transformar el relat, omplint-lo d'optimisme i destacant els aspectes que ens animen a seguir lluitant i treballant per millorar la sostenibilitat mediambiental en tots els àmbits de la vida. L'associacionisme i l'enxarxament d'entitats de l'ESS i el tercer sector són, més que mai, necessaris per tal de transformar la societat. Optimisme, alegria i motivació son imprescindibles per aconseguir aquest objectiu.